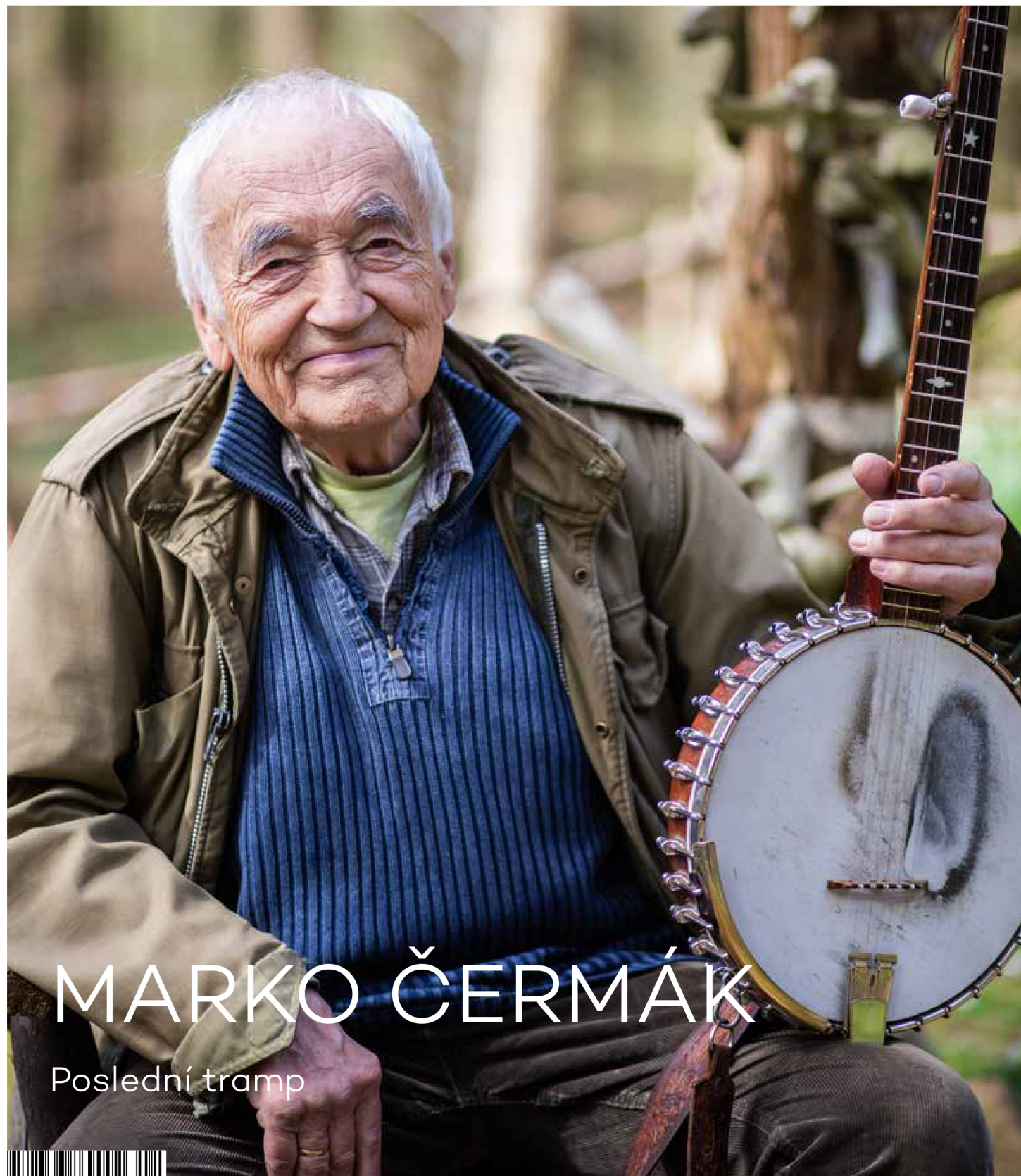

MANUÁL → Seznamování ve stáří
PŘES GENERACE → Josefína a Petr Formanovi
NA TRATI → Horňácko
OSUD → Cestovatelka Ida Pfeifferová
ZDRAVÍ → Cestovní trombóza

VITAL

ČERVEN – SRPEN 2024 – CENA: 99 Kč – WWW.CASOPISVITAL.CZ

ČASOPIS, KTERÝ SPOJUJE GENERACE

EAN 9772336869002-02

A photograph of a forest path. In the background, a wooden trampoline is visible among the trees. The path is covered with grass and fallen leaves. The title 'POSLEDNÍ TRAMP' is overlaid in large white letters.

POSLEDNÍ TRAMP

S HUDEBNÍKEM A KRESLÍŘEM RYCHLÝCH ŠÍPŮ
MARKO ČERMÁKEM O TRAMPINGU, GREENHORNECH
A BRZY STOLETÉM SRUBU EL TORO

TEXT: JIŘÍ HRABĚ, FOTO: JAN BARTOŠ

Sedíme spolu v téměř sto let staré trampské chatě. Jaká je její i vaše společná historie?

Od roku 1926 je tady osada Westend. Trampové ji objevili v roce 1921. Tábořili tu cikáni, a protože po nich zbyly v lese hadry, začalo se místu říkat – ještě před Westendem – Údolí hadrů. V roce 1926 se postavily první dvě chaty. V jedné z nich, El toru, teď sedíme. Přišel jsem k ní obrovskou náhodou. Jezdili jsme sem na tramp ještě s mou druhou ženou. Údolí jsme znali, naše kamarádka tady měla chatu. Bylo to tady zarostlé smrkovým lesem, šero, přitímí. A mezi tím vykoukala tahle chajda, taková prkenná bouda. Hrozně se mi líbila. Rok dva poté jsme dostali zprávu, že se prodává. Běželi jsme sem, okoukli ji, zadní stěna byla úplně vyhnílá tak, že jsem mohl prostrčit ruku skrz. S majitelkou jsme se dohodli, prodala nám ji za deset tisíc. Ukazovala nám štos nabídek, které jí přišly na inzerát. Ale byli jsme jí sympatičtí, a tak si vybrala nás.

V kterém to bylo roce?

1968. Začali jsme trochu kácet, opravovat. Svítilo se petrolejkou i ve dne. I teď přes den svítím, jinak nemůžu kreslit.

To bylo zrovna v době krátkého nadechnutí svobody a vy jste navíc v tom roce začal kreslit Rychlé šípy...

Tady jich vzniklo hodně. A taky spousta knižních ilustrací. Během jara i podzimu tu trávím dost času. Je tu klid. Zatopím si v petrách, položím si na kolena desky a kreslím. Teď po mně chce spousta lidí Rychlé šípy. Tady to vzniká, stejně jako skoro před padesáti lety.

VINNETOU BY BYL SPOKOJENÝ

A když přijde léto?

V létě bereme naši předválečnou indiánskou kánoi a vyrážíme na vodu.

Je těžká, já říkám jako kráva, ale to ji urážím, protože je překrásná. Kdyby si do ní sedl Vinnetou, byl by spokojený. Máme ji uloženou v mlýnici na Berounce, kde přes zimu spí. Nejmeně dvakrát za léto s ní vyjedeme. Nebaví mě se po řece řtit dolů, když je krásná, vychutnávám si prostředí. Sjížděli jsme kdeco, ale teď jsme věrní horní Berounce. Asi jsem blázen, ale už jsme tenhle dvacetikilometrový úsek sjeli skoro stokrát. Žena mi říká: Kdybychom tak zase někdy jeli někam jinam. A já jí říkám: Podívej, ty jsi měla obrovské štěstí. Já už to všechno prozkoumal, projedl, a zjistil, že tady je to nejkrásnější. A ty jsi přišla k hotovému!

Jak se za tu dobu řeka změnila?

Úsek, který jezdím, je pod Plzní. V podstatě se nezměnil. Změnilo se ale to, že před dvaceti třiceti lety se s určitým rizikem dalo tábořit na mnohem více místech. Tolerovalo se to. Party, které jely po řece, se rozházely po loučkách okolo. Pak začaly vznikat kempy a s nimi i zákazy. Dnes jsou „vodáci“ jiní, často jezdí opilí, vždycky si říkám proboha, ať už jsou pryč. Jsou to tedy vodáci v uvozovkách – mají lodě z půjčoven, přiveze je auto, nasednou do lodi, a když náhodou začne pršet, zavolají a oni je zas odvezou. Jsou tak změkčilí, že když mě vidí sedět na břehu, volají a ptají se, zda je v tom dalším kempu sprcha. A přitom to jsou dny jako malované, kdy lezete z vody do vody. Jezdím tedy raději před sezonou nebo na jejím sklonku, kdy je na řece míň lidí.

Jaké vybavení máte s sebou?

Na tramp jezdím s bivakovací plachtou. Natáhne se šňůra mezi dva stromy a přes ni se hodí plachta. Na vodu jsem měl americký vojenský stan, áčko, pekelně těžký. Začal už trochu odcházet, tak jsem nad něj musel stavět takovou stříšku. Tisíce

kolíků kolem dokola. Proto jsem i na vodu začal brát bivakovací plachtu a nechal jsem si k tomu ušít čela. Je průchozí na obě strany, třetina váhy i objemu toho starého stanu. Takové primitivní áčko.

Kdy jste spal venku naposledy?

Před deseti dny. Na Brdech. Od pátku do neděle. Jezdíme s usárnami, tam se dá nacpat jen to nezbytné. Je to pro nás i taková hra, že vydržíme přežít, aniž bychom strádali. Máme dobré a lehké horolezecké spacáky. V sobotu se počasí dost zkazilo, ale když jsme rozdělali oheň, bylo to dobré. Bereme s sebou nástroje, hraje se sedm osm hodin nonstop. Někdy je nás osm, jindy dvacet.

A co děláte v zimě?

V zimě býváme tři měsíce nad areálem Novako Jáchymov, kde žena učí lyžovat. Jezdíme tam od sedmdesátých let. To tam ještě byla jen prastará kotvička. Je to taková uzavřená kotlinka, dokonalý mikrosvět. Nahoře na hřebenech je Boží Dar, Plešivec, Klínovec, kde je mraveniště lidí. Říkají: Byli jsme tam a sjeli jsme to třikrát. Stojí tam zoufalé fronty. Já jim na to říkám: A proč tam chodíte? Tady u nás máme tři vleky, sice kratší sjezdovky, ale nestane se, že tu čekáte. Většinu dní bez front, ve špičce tři minuty. Každé ráno jezdím na manšestru.

Máte tam ještě maringotku?

Měli jsme maringotku, ale protože jsme se během let množili, naše děti měly další děti, postavili jsme tam chatu, takovou zmenšeninu horské chalupy. Malá okýnka, ze kterých můžeme koukat na areál, a každé ráno vyrážíme na lyže. Žena si udělá tři čtyři jízdy a jde učit. Já si dám dvanáct patnáct jízd, a protože jsem starší, tělo mi už po hodině říká: „Už radši skonči, nemáš to tak pod kontrolou.“

Takže v zimě netáboříte?

Jen v prosinci. Říkáme tomu vánoční tramp, protože s sebou vezeme svíčky a ozdoby na stromek. Vybereme smrček blízko ohniště, ozdobíme ho a hrajeme u ohně koledy, ať je jakékoliv počasí. Dokonce s námi jezdily i roční či dvouleté děti. Dneska je jim už čtyřicet, mladí s sebou malé děti tolik netahají, už asi civilizace pokročila a je to pro ně příliš.

Jak jste se dostal k trampingu? Je to životní styl...

Nejen trampingu, ale i ta muzika a malování k tomu patří. Tři aktivity, jedna překrývá druhou. Říkám, že jedno pro druhé nedělám pořádně, protože nestíhám. Kdybych dělal jen jedno, dostal bych se tou výkonností dál. Ale bohužel.

K trampingu jsem přišel tak, že jsme měli chatu na Kačáku, jezdili

jsme tam jako děti. Chodil jsem tam tátovi do hospody se džbánem pro pivo. Do té hospody – v Podkozí – jezdili trampové a hráli na kytaru. Vždycky jsem tam s tím džbánem stál, poslouchal je a padala mi pěna. Už ani nevím, co tomu říkal táta, určitě jsem něco i cestou vyšplouchal. Když mi bylo tak sedmáct, jezdil jsem na tu chatu už sám, bez rodičů, chodil do té hospody a do zpěvníčku si zapisoval písničky, co mi ti kluci nadiktovali. A učil jsem se na kytaru.

Sám?

Víceméně. Dělal jsem výtvarnou školu Hollarku na Vinohradech, můj spolužák hrál na kytaru a mě to fascinovalo. Ptal jsem se ho, jestli by mě to nechtěl naučit. On souhlasil, učil mě akordy, dával mi lekce za pět korun. Pár jsem jich absolvoval a pak už jsem začal hrát sám.

A zatímco se měnily režimy, tramping byl vaší osobní konstantou...

Ano, to šlo mimo mě. A jsem rád, že to tak bylo. Nelíbilo se mi, že někteří kluci na trampu provokovali. Vystavovali se na nádraží s domovenkami a dlouhými noži. To my jsme nedělali. Věděli jsme, jak by to dopadlo. Nechtěli jsme být hrdinové a vytahovat se, že nás někde na záchytce šacovali. Přes usárnu jsme si dávali svetr nebo bundy, aby nebylo vidět, že je to americká torna. A v lesích nás už nikdo nehonil.

Co je domovenka?

To je znak osady, který se našívá na rukáv košile. Je to znak osady. A za komunistů byl jen Svaz mládeže a Svazarm. Možná si představovali, že v těchto partách vzniká nějaký odboj. To ale byla blbost. Nic takového jsme nechtěli. Byli jsme jen obrovští romantici. Nakoupili jsme si mapy,

na kterých jsme vyhledávali největší komplexy lesů, abychom byli v co největší pustině. Před padesáti šedesáti lety vypadaly lesy trochu jinak. Byly opuštěnější a ne tak řídké.

Přežije tramping pro další generace?

Tramping přežil kdeco. Přežil Kubáta (zemský prezident Hugo Kubát vyhláškou z roku 1931 zakazoval tramping – pozn. red.), který zakazoval, aby kluci a holky v přírodě spali pod jedním stanem, přežil druhou světovou válku, komunisty a přežívá i ten ekonomický bláznec. Když se po roce 1989 otevřely hranice, nadřzení trampové se rozptýlili do Kanady, do Polska, kamkoliv. Kdyby se nedejbože hranice zavřely, určitě by těch zelených lidí na Smíchovském nádraží, odkud se míří na Brdy nebo na Křivoklátsko, zase přibýlo.

Myslel jsem spíš ten zájem mladé generace vůbec chodit ven...

Mají úplně jiné možnosti, než jsme měli my. Za všechno může internet a mobilní telefony. Je mi smutno, když vidím lidi, jak jdou krajinou a koukají do telefonu. Kluk jde s holkou na rande a koukají do telefonu. Sedím v metru, osm z deseti lidí kouká do telefonu. Je zázrak, když někdo drží v ruce knížku. Žít v přírodě není tak pohodlné jako strávit víkend v supermarketu. Ale já takhle nerad filozofuju. Je mi osmdesát čtyři a svým způsobem je mi to jedno. Měl jsem dvě zatraceně blbé nemoci, proč bych se tím zatěžoval.

Ozvalo se pípnutí, asi se vám zrovna vybil telefon...

Je nabitý, ale není tady signál, takže to vždycky takhle pípne a pak se vypne. Je to starý telefon, nemá GPS, což žena nerada vidí, protože kdyby to tady se mnou seklo... Za tím účelem mám tady na krku takovou kapičku. Měl jsem na podzim příhodu, se štěstím jsem vyvázl. Bývám tady na srubu

často sám a s tímhle telefonem bych se nikam nedovolal.

A jak funguje ta kapička, co máte na krku?

To je taková služba – Sestřička. Je to tísňové volání, kdyby se se mnou něco dělo, stačí na to přitlačit a oni už o mně vědí a hned volají a zjišťují, zda jsem v pořádku. Samozřejmě se mi to už několikrát podařilo zmáčkнуть náhodou. Ale kdybych to zmáčkl a nereagoval na jejich zavolání, mají pět adres, na které tu informaci rozešlou. Včetně souseda, který je dvě stě metrů odsud.

A nechcete nový telefon, který má tu GPS a spoustu dalších funkcí?

Mně to připadá jako šílená věc! Je to na mě moc komplikované. Když mi žena řekne, ať něco jejím telefonem vyfotím, vezmu si ho do ruky a on se vypne. Nebo tam něco přeskočí, vyběhne nějaká tabulka. No a když už tedy něco vyfotím a ukážu jí to, tak mi řekne, že tam nic není! Navíc je to taková obří briketa. Já to prostě nepotřebuju. I ten můj starý telefon má tolik funkcí, že jich potřebuju jen čtvrtinu – telefonovat, přečíst si esemesky a zjistit, kolik je hodin. To je všechno.

Máte počítač?

Nemám počítač ani internet. Já se toho štítím. Ale má to celá rodina. Říkájí mi, že jsem pěkný chytrák, protože je někdy samozřejmě potřeba například přečíst maily, a oni to musejí dělat za mě. Mají pravdu. Ale funguje to tak léta a myslím, že to tak bude i dál. Když přijedu do Prahy a máme se ženou nějakou chvíli – i když těch moc není, protože ona je zběsile aktivní – tak mě zavede k počítači, a to, co se mě týká, je od ní zazeleněné. To mi připraví. Za týden je to třeba dvacet třicet zpráv! A teď vybrat z toho, co jsou kraviny, protože lidi třeba posílají, co měli k obědu nebo nějaké

recepty... sedím u toho a říkám jí: „Vymaž to, vymaž to!“ A pak je tam jeden, který mě zajímá – dopis nebo vzkaz, který si musím přečíst – tak u toho sedíme a žena ťuká odpověď. To trvá třeba dvě hodiny! Když mi někdo něco chce, má zavolat a hotovo.

Znamená pro vás tento přístup osobní svobodu?

Stoprocentně. Telefon stačí. Hodně kreslím, hraju s kapelou, v zimě lyžuju, jedno s druhým. K tomu mi denně zvoní tak desetkrát telefon. Málokdy se mi stane, že volá někdo, kdo si chce jen tak popovídat. Oni mě už trochu znají a vědí, že na to nejsem.

KOMIKSY KRESLENÉ BEZ PŘESTÁVKY

Letos v dubnu to bylo 85 let, kdy poprvé vyšly Rychlé šípy. Kdy jste se s nimi potkal vy?

V sedmi letech. To mě samozřejmě ani nenapadlo, že bych je někdy měl kreslit. Napadlo mě to až o nějakých osm let později, když se mi do rukou dostala Záhada hlavolamu. Psal se rok 1948 a vycházely poslední Rychlé šípy, které ještě směly. Zkusil jsem Záhadu hlavolamu nakreslit jako komiks, ale ztroskotat jsem. Netušil jsem, že komiksy nejdou dělat z přímé řeči v knize. Bylo tam moc textu.

A co bylo dál?

V roce 1968 už zase mohl vycházet časopis Junák. Kreslil jsem tam svůj komiks Psáno na březové kůře. Pan Foglar v časopise vypsál konkurz na kreslení Rychlých šípů po zemřelém doktoru Fišerovi. A vybral si mě. Od té doby jsem poznamenaný Rychlými šípy dodnes. Jsem rád, protože mám prachprůměrný důchod. Takže kreslím, kreslím a kreslím.

Nepřipadali vám ti kluci někdy až příliš správní?

Tohle už bohužel odeznívá. I v té školní výchově. Děti už nejsou vedené k tomu, aby byly čestné, pravdomluvné a aby pomáhaly slabším. To se už dneska moc nenosí. Navíc současné komiksy vypadají úplně jinak. Často nejsou pro děti, ale pro dospělé a leckdy si nejsem jistý, zda ti autoři umějí kreslit. Před časem vydal Albatros soubor komiksů Rychlých šípů, který tvořilo asi patnáct různých kreslířů – takových, kteří to jen zkusili, nebyla za nimi žádná komiksová zkušenost. Vzali Rychlé šípy jako figurky a poslali je do vesmíru. Já jsem se k tomu vyjádřil tak, že takto potupit ikony, to se přeci nedělá. Je to podobné jako názory, že by se měla zmodernizovat národní hymna. Na národní poklady se nesahá.

Takže vy se stále držíte těch klasických Rychlých šípů?

Ano, kreslím je štětečkem a vybarvuji anilinkami. Mám dojem, že tu

nádhernou atmosféru připomínám i tím svým rukopisem. Kreslířů, kteří dnes kreslí Rychlé šípy, je víc, ale pan Foglar vybral mě. Vzpomínám si na své začátky v roce 1968, kdy jsme příběhy Rychlých šípů doslova chrlili. Jen si to představte – 24 příběhů za měsíc! Dneska kdybych nakreslil čtyři, přišlo by mi to moc. Tehdy mi pomáhal kreslit i brácha, který také studoval na Hollarce, i jeho spolužák. Já jsem udělal základní kresbu, jeden psal bubliny a další šrafoval pozadí. Velmi dobře se znám s Ivanem Mládkem. Některé moje komiksy dokonce vybarvoval jeho tatínek.

To jste kreslil téměř nonstop...

Déle než dva měsíce jsem to nevydržel, bylo to šílené tempo. Ráno jsem si tady sedl k tomuhle stolu, začal kreslit, přestávky byly jen na záchod a na jídlo. Kreslil jsem durch celou noc a durch celý den, třicet šest

hodin v kuse. Zredukovali jsme to pak na 12 příběhů za měsíc, i tak to bylo hodně.

Nesmíme ale zapomenout na vaši další lásku, muziku. Skoro se bojím zeptat, jak se vám do toho všeho vešla?

Začal jsem hrát na kytaru, pak jsem u kamaráda z Kačáku slyšel ve vysílání pro americké vojáky na rádiu Luxemburg banjo. Nevěděl jsem, že existují pětistrunná. Snažil jsem se toho zvuku dosáhnout, zdvojit jsem trsátka i struny a pořád to nebylo ono. Proboha, jak to hrajou? říkal jsem si. Pak jsem zjistil, že má pět strun. To mě dostalo, od té doby jsem žil pro banjo. Chodil jsem do práce, dělal jsem výtvarníka pro Československé aerolinie, které vybavovaly cestovní kanceláře po celém světě. Všechny ty reklamní panely se dělaly ručně. Odbyl jsem si svoje a pak hrál. Byly

V létě bereme naši předválečnou indiánskou kánoi a vyrážíme na vodu. Kdyby si do ní sedl Vinnetou, byl by spokojený.

časy, kdy jsem hrál osm hodin denně. Rychle jsem se zlepšoval.

A pak vznikli Greenhorns...

Předskokan Greenhornů je Osada Hejkalů. Vyčítal, Šimek, Čermák. Od roku 1960 jsme spolu jezdili jako muzikanti a už jsme něco věděli o amerických lidovkách. Ta romantika byla v těch kovbojských, námořnických a hoboos tématech. Začali jsme se tomu věnovat, a když jsem v roce 1965 přišel z vojny, vznikli Greenhorni.

Hudební styl bluegrass přišel z Ameriky, rozšířil se trochu v Japonsku a v Československu. Společně s trampíngem je to vlastně český fenomén. Proč právě tady?

Češi mají v sobě podvědomý díl romantiky. Ta je v těch amerických písničkách i kovbojkách. První trampové taky měli kolty. To bylo za první republiky. My jsme tedy víc zálesáci, kovbojové vůbec ne. Bluegrass s trampem jde ruku v ruce. Nebýt trampingu, bluegrass by se tu nehrál. Tramping je jeho podhoubí.

Ta česká rarita je zajímavá i v textech. Daleko od prérii zpíváte o tom, jak zem duní pod kopyty stád...

Je v tom ta touha po dálkách. A bluegrass je tu opravdu oblíbený. Nikde

jinde na světě není na počet obyvatel tolik pětistrunných banjstů.

Když jsme sem přicházeli, říkal jste, že máte hodně práce, kreslíte, hrajete...

Ono to tak nevypadá, teď si v klidu povídáme, ale tady mám ty desky s kresbami, které na mě čekají. Ukážu vám, jak začínám kreslit obraz. Dřív jsem kreslil rovnou, ale to jsem musel gumovat. Teď to dělám tak, že kreslím na papír, a když to mám hotové, zašmudlám to ze zadu černým pastelem, přilepím a propiskou obťáhnou, jako takový kopírák. Pak mám čistou kresbu. Nikde jsem to neviděl, postupem let jsem si to sám vymyslel. Jsem celkem v pohodě, ale moje výkonnost není taková jako dřív. Ani nevím, jestli se na všechny ty zájemce o obraz dostane.

Já vám vlastně strašně závidím, taky bych chtěl v 84 letech jezdit lyžovat a dělat věci, co mě baví. Co může být víc?

Já si toho taky nesmírně vážím. Akorát si říkám, kolik dní to ještě takhle bude? Když vidím, jak lidi kolem mě kapou... Bydlíme ve čtvrtém patře. Vyjdu to, aniž bych se zastavil. Třeba i s taškou v ruce. Když jdu do poschoď a přitáhnou se za zábradlí, říkám si, ty vole, ty jsi nějak zestárnul.

Ale říkám si, ještě tady můžeš být, na chatě jsi sám, rozděláš si oheň v kamnech, dojdeš si na oběd nebo večeři do hospody.

Chodí se do hospody na pivo s Čermákem?

Známe se leta, je jedno, jestli je to chlápek, co dělá na pile, posluhovačka, nebo Čermák. Nejsem hospodský povaleč, ale tady to je prastará tramská hospoda. Zůstalo to ve mně od mládí. Kolikrát si říkám, Čermák, musíš jít zase do hospody? Kdybys tu zůstal, tak bys s tou kresbou pohnul. Ne! Já to takhle položím a říkám si, ty jsi ale závislej. Zamknu a jdu. Piju malá piva, moje norma je tři, když se zakecáme, tak čtyři.

Jak vnímáte stáří? Jak jste ho vnímal ve dvaceti, v padesáti, jak nyní?

Vnímám ho tak, že nevím, proboha, co se to stalo. Jak to číslo vyrostlo? Prostě tomu nerozumím, jak jsem se v tomhle věku ocitl. Jsem už dávno za zenitem průměru dožití a nevím, co se bude dít dál, jak to dopadne. Tak vnímám stáří.

Marko Čermák

14. února 1940 Praha,

Kreslíř, hudebník a tramp. Patří k předním českým banjstům, bluegrassistům a kreslířům dobrodružných komiksů pro mládež. Kromě Rychlých šípů ilustroval sebrané spisy Jaroslava Foglara v nakladatelství Olympia – je autorem téměř všech obálek a většiny ilustrací. Mimo jiné ilustroval Babičku. Je považován za průkopníka hry na pětistrunné banjo. V roce 1965 spoluzakládal kapelu Greenhorns, dodnes vystupuje se svou kapelou Paběrky.